

Utdrag ur Östgöta Correspondenten n:r 2 A för 1885.

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Affärsställningen i Europa.

Under denna rubrik förekom i Ö. C. nr 152 A en kort sammanfattning af ställningen, som var särdeles kärkommen, i synnerhet som det är ganska sällsynt att i en tidning få se en så god utredning af förhållandet.

I slutet af artikeln säges: "Från Tyskland sakna vi för ögonblicket alla sifferuppgifter om de arbetande klassernas ställning". Det torde därför ej sakna sitt intresse, då det för en på dagordningen stående viktig fråga, att meddela följande:

Efter de under åren 1870—73 i Preussen vidtagna tullnedsättningar började nästan alla industrigrenar att visa tecken till aftynande. Utfröligaste skildringen af detta tillstånd återfinnes i Preussens Statistiska Byrås tidskrift 1880, häft. I och II. Arbetslönerna blefvo starkt reducerade, och en mängd arbetare måste afskedas. Riktigt betecknade rikskansleren ställningen, då han den 2 Maj 1879 yttrade: "Sedan vi alltför mycket nedsatt våra tullar, äro vi stadda i ett förblödningstillstånd, som för några år genom de inbetalade milliarderna hejdats, men utan dessa sannolikt redan för 5 år sedan skulle hafva gjort sig lika kämbart som i denna dag." Han beslöt därför, just med Englands exempel för ögonen, hvilket genom tre hundra års skyddspolitik skapat sin industriella öfverlägsenhet, att "ändra signaler" för Preussens handelspolitik, kasta de så vackert ljudande frihandelsgrundsatserna öfver bord och reformera den vigtiga tull-lagstiftningen efter landets egna behov. Resultatet häraf ligger redan nu klart för en hvar. Genom 1879 års med kraft genomförda tullreform har åt de tyska arbetsprodukterna beredts en dominerande ställning på alla tyska marknader, och utländska fabriker undanträngas redan till största delen derifrån, hvarigenom också stadigt arbete med högre aflöning vunnits åt hundratusental af arbetare, hvilka i sin ordning hafva lättare utväg att försörja de många, som skola lefva af deras arbetsförtjenst. Senast den 9 Maj 1884 lade rikskansleren i sammanträngd form sitt program i arbetarefrågan fram för riksdagen, då han manade: "Gifver arbetaren arbete, så länge han är frisk, tillförsäkra honom vård, när han sjuknar, och betyggen hans försörjning, när han blir gammal!"

Såsom ett bevis på hvilken verkan jerntullarnes borttagande 1873 utöfvade, må nämnas, att redan från 1874 de flesta jernverken började arbeta med förlust. Under åren 1874—76 hade 45 jernverk, med kapital af 321 millioner mark, en underbalans af inemot 17 millioner mk och 50 gjuterier med 118 millioner kapital en sådan af 4 1/2 millioner. De tyske jern- och stålfabrikanternas förening publicerade i Mars 1878 en öfversigt öfver affärsställningen för aktiebolagen på jernindustriens område i enlighet med deras senast avslutade räkenskaper, och deraf framgick, att 125 aktiebolag, med 497 1/2 millioner mk aktiekapital, under år 1877 ej blott saknat all förtjenst, utan af sitt aktiekapital förlorat omkring 9 proc. eller 44 1/2 millioner. Från 115 af dem hade sedan krisens början måst afskedas 37,547 (33,2 proc.) arbetare, och minskningen i utbetalade arbetslöner uppgick till omkring 44 1/2 mill. mk årligen.

Men den 1 Januari 1880 trädde den nya tulltaxan fullständigt i kraft, och det erbjuder stort intresse att från den tiden följa utvecklingen af den tyska industrien på dess vigtigaste områden.

Hvad den montana industrien angår, finner man 1880 antalet bearbetade grufvor i Preussen hafva stigit från 1,764 till 1,837 och värdet af deras produkter från 264 1/2 millioner mk till inemot 315 millioner. Arbetarnes antal steg från 231,782 till 247,356, alltså med 15,574.

Inom stenkolsindustrien röjde sig också genast en lyftning. I Schlesien ökades, i jämförelse med 1878, arbetarnes antal med 2,406, arbetslönen för hvarje arbetare med 70 mk och beloppet af utbetalade löner för året med 24,6 proc. Produktionsvärdet höjde sig från 32 millioner till inemot 38 millioner mk.

Jernmalmsuppföringen visar en stegring från 5 1/2 till 7 1/2 millioner tons, med värde från 26 1/2 millioner mk höjdt till 34 1/2 millioner mk och arbetarnes antal från 27,745 ökad till 35,814. Tackjernsproduktionen visar värde, höjdt från 114 1/2 millioner mk till 163 1/2 millioner. Summan af alla öfriga jernstillverkningar, utom nu nämnda, representerar ett värde, höjdt från 362 1/4 millioner mk till 437 1/2 millioner. Antalet af de i jernindustrien direkt sysselsatte arbetarne hade stigit från 135,973 till 163,890.

Äfven inom andra industrigrenar tilltog märkbart verksamheten. Sålunda ser man allenast i Berlin, arbetarnes antal vid slutet af 1880 hafva, i jämförelse med föregående året, ökat med 8 1/2 proc.

Året 1881 visar fortsatt stegring af produktionen, och den då började tillökningen i exporten var äfven i stånd att förebygga hopandet af lagerbehållningar, som i annat fall kunnat vålla olägenhet. Från 305 verk i alla delar af riket hade på två år arbetarnes antal stigit med 21,164 (15,7 proc.) och deras arbetsförtjenst

pr månad med omkring 2 millioner mk (23,8 proc.).

För 1882 ställer sig fortfarande produktionen allt gynnsammare. År 1882 hade, vid jämförelse med 1879, arbetarnes antal ökat med 25,2 proc. och månadslönernas belopp med ej mindre än 42 proc. Mest egendomligt är att bevittna den ändrade ton, som åtskilliga handelskamrar 1882 ändtligen finna nödigt att anslå, sedan de åren 1880 och 1881 hårdnackadt sökt fasthålla vid Manchesterfraserna. I synnerhet kan berättelsen från Berlins "Kaufmannschaft", som tager under behandling industriens såväl som handels förändrade ställning i hela Tyskland, förtjena beaktande genom sitt vittnesbörd, att "tyska industrien i nästan alla grenar utvecklat sig och gått framåt", i det kretsen af konsumenter vidgats derigenom, att landtmännen för sina produkter fått bättre betaldt och industrielle arbetare erhållit regelbundet arbete med förhöjd aflöning.

Under år 1883 visar sig att affärsställningen stadigt förbättrats, hvilket bekräftas af uppgiften och årsberättelsen från "Tyska Jern- och Stålfabrikanternas förening", årsberättelsen från "Dortmunder Uni n" från "Sachsiska Maskinfabriken i Chemnitz (Hortman)", af "Centralbl. ff die Textilindustrie". Ut i "Ledermarkt" skrives om läderfabrikationens ställning 1883: "Året har gifvit fabrikanterna den glädjande vissheten, att afsättningen inom landet nu var dem obestridt". Provincial Correspondens för den 3 Januari år 1884 visar att både handel och industri blomstrat upp under den skyddande omvårdnaden och redan fått styrka nog att upptaga den fredliga täflingskampen ute på världsmarknaden. Ett fortskridande till det bättre har sedan 1879 på alla arbetsområden gjort sig gällande.

När härtill kommer, att af maskiner, kemikalier, pappersfabrikat, möbler, läderartiklar, porslins- och glasvaror införsln minskats, men utförseln ökat, hvilket i ännu högre grad visat sig vara förhållandet med alster af jernstillverkning och textilindustri, så må väl ingen undra öfver att äfven i andra länder än Tyskland många fått ögonen öppna för värdet af tullskydd ur statsekonomisk synpunkt.

I uppsatsen förekommer om Frankrike: "Uti Europas största republik befinna sig de arbetande klasserna sämst", hvarpå följer en upplysande beskrifning af ställningen i "Paris", — men Paris är lika litet Frankrike, som Stockholm Sverige, och således om ställningen är usel i Paris, är det icke sagdt att ställningen är lika usel i hela Frankrike, som den förvisso ej heller är, hvilket man kan se bland annat af det förhållandet att ej några arbetare derifrån emigrera till annan världsdel. Referatet från England är nog en bedröflig sanning.

Sociologen Herbert Spencer säger härom: "Genom min erfarenhet och mina iakttagelser på alla håll har jag kommit till den öfvertygelsen, att den engelska handeln är i grund förderivad (essentially corrupt). Allmän är inom handelsstämnet den uppfattningen, att framgång är oförenlig med sträng sedlighet (that success is incompatible with strict integrity).

Sjelfförsvaret tvingar äfven den samvetsgranne att vara mindre skrupulös än medtäflarne. Ett system af skarp konkurrens, som vet af inga moraliska band, framträder såsom kommersiell kanibalism. För en köpman i England gifves nu blott två vägar att gå: antingen adoptera sina medtäflares praxis, eller afstå från sin affär. Men med naturlig samvetsömhet, på de mest olika platser och verksamhetsområden, hvilka uttryckligen beklagat och klandrat den förnedring, som de voro underkastade, hafva dock, den ene efter den andre, slutligen med djup grämlelse förklarat, att det blifvit omöjligt bedriva handel med sträng rättfärdighet."

En annan skriftställare, Syme, yttrar likaledes:

"Bedrägeri uti en eller annan af dess tusende gestalter möter oss nu på hvarje stund af dagen. Hvar enda sak, som vi köpa, är något helt annat än den skulle vara, och nästan hvarje näringsmedel är mer eller mindre förfalskad, så att det förekommer som om man lefde i en atmosfär af svek och det värsta af allt är, att ingen känner blygsel deröfver, just emedan en hvar känner väl till hela denna praxis." "I England finnes nog, såsom i hvarje civiliserad stat, lagar för bestraffande af svekfull tillverkning "for the suppression of fraudulent practices in manufacturing of Goods", men tyvärr få de i de flesta fall vara en död bokstaf. Inom handelskamrarne har det nämnda oskicket upprepade gånger varit under öfverläggning, men långt ifrån att söka afhjelpa det onda, har man, med uttryckligt erkännande af bedrägeriernas allt större utbredning, dock beslutat att ingenting göra för deras undertryckande, "emedan statens inblandning i handeln och manufakturindustriens nuvarande praxis vore onödig och förderflig."

Uti handelskammaren i Bombay förklarade en mr Ashburner:

"En packe förfalskad kalikå är lika väl en handelsartikel som en packe oförfalskad (as one that is honestly prepared); alltså bör staten ej deri inblanda sig."

Kammaren anslöt sig till detta votum!!

Derför yttrar också Syme:

"Den engelska ekonomiska skolans felaktiga doktriner hafva i Englands offentliga mening vunnit sådant fäste, att lagen hittills blifvit praktisk utan gagn. De svekfulla bruken hafva blifvit regel, ärlig handel är nu för tiden ett undantag. Det måste uttryckligen sägas, att intet land i världen har i dessa hänseenden så dåligt rykte som England. England är företrädesvis förfalskningens land."

Dessa vittnesbörd äro så mycket mindre smickrande för de engelska industrialstrens beskaffenhet efter frihandelsns införande, som vi nog alla erinra oss, huruledes förut blotta benämningen "engelsk vara" innebar trygghet för att den räknades till det bästa, solidaste och tillförlitligaste i sitt slag.

Slutligen anföres, att ställningen inom vårt kära fosterland "icke är lika beklaglig som de af oss angifna uppgifterna inom andra riket gifva vid handen". Väl om så vore! Men för en uppmärksam betraktare, huru är det? Först inom jordbruket

hvad vittna de många salubjudna egendomarne, som till fabulöst billiga pris förgäfvos utbudas till försäljning;

hvad vittnar omöjligheten att till närmelsevis uppskattadt värde kunna realisera sin egendom;

hvad vittnar jordarrendatorns obestånd, som tvingas uppgifva sin stat af oförmåga att fullgöra sina åligganden;

och inom industrien:

hvad vittnar bergshandteringens tynande tillstånd;

hvad vittnar handtverkeriidkaren, om man tänker på att hattmakare, kopparslagare, gelbgjutare, sadelmakare, skräddare, skomakare, smeder m. fl. nu för tiden se sina arbetsalster undanträngda af de i nästan alla handelsbodar salubjudna produkterna af utländska handverkare och derigenom tvingas att småningom sjelfva drifva köpenskap med dylika införda handelsartiklar, helst så billiga som möjligt, i stället för att hålla verkstad och yrkesmessigt bedriva sin forna handtering;

hvad vittnar slutligen mera om brist på lönande användning af den arbetskraft, som genom industrigrenens afmattning eller nedläggande göres ledig än de emigranterns antal och lefnadsställning, hvilka under en följd af år lemnat landet. Det är sant att i år en icke obetydlig minskning visar sig i antalet utflyttande, på samma gång mängden ökat af dem, som sökt sig väg tillbaka till det gamla hemlandet. Men anledningen är, såsom vi väl känna, ingalunda att söka i någon "bär" inträdd förbättring uti lefnadsvilkoren för de arbetande klasserna, utan helt och hållet i den tillfälligtvis tryckta ställning, som detta år varit i Nordamerika rådande för åtskilliga förväfsgrenar. Såsom alla anledningar gifva vid handen har detta förändringstillstånd framkallats af förhållanden, som reglera sig sjelfva. Den vildaste spekulation, hvartill gamla världen ej kan visa något liknande, i förening med politiska agitationer — alltid vanliga det år en ny president skall väljas, men i år häftigare än någonsin — torde få betraktas såsom väsendtligaste orsak till den inträdda stockningen i all företagsamhet. Snart skall dock åter visa sig samma lifliga verksamhet, som förut, och dermed skall ånyo lockelse gifvas åt tusenden, att från en här dem påtvingad overksamhet och ekonomisk nödstäldhet skyn-da öfver hafvet till de vidsträckta och lönande arbetsfält, som der stå öppna för flit och arbetsduglighet.

Hvad vittnar nu allt detta och mycket mera? Mätte hvar och en, som älskar sitt fosterland, noga öfverväga detta. — Att råda bot för det öfverhandtagande onda, som hotar att förderfva oss, tillhör vår regering och riksdag.

B,

